

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto, za pol leta dve kroni, za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin.

:: Telefon štev. 216. ::

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.649

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. — Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cena inseratom po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru.

Vsebina: C. kr. poljedelsko ministerstvo in podpore produktivnim in prodajnim zadrugam. Uporaba elektrike. Kako na Nemškem zadruga oskrbujejo dežele z elektriko. Uzajamno pripomočna zadruga „Providnost“. Zimski gospodarski tečaj na Hrvaškem. Gospodarski pregled. Poročilo Gospodarske zveze v Ljubljani. Zadružni pregled. Občni zbori. Bilance.

C. kr. poljedelsko ministerstvo in podpore produktivnim in prodajnim zadrugam.

C. kr. poljedelsko ministerstvo je izdalo zadružnim zvezam in glavnim kmetijskim korporacijam, kakor tudi deželnim odborom 19. julija t. l. sledeči razglas:

„V, odloku z dne 4. decembra 1913 št. 38.226 o ustanavljanju in vodstvu kmetijskih zadrug, pridejani spomenici (natisnjeni v 2. številki Narodnega Gospodarja t. l.) je bilo rečeno, da bo poljedelsko ministerstvo principiјelno odklanjalo vsake podpore onim zadrugam, ki pošljejo prošnjo za podporo ministerstvu, ne da bi se isto, predno je dotična zadruga sklenila večje investicije, moglo prepričati o potrebi, o proračunu rentabilitete, o načrtih, o proračunu vseh stroškov, o načinu nameravanega poslovanja in vseh drugih za prospanje zadruga važnih predpogojih. Pri tem se je zlasti zahteval dokaz sporazuma z zadružno zvezo, pri kateri bi zadruga pozneje iskala kredita.

S temi izvajanji se je ponovilo že doslej od poljedelskega ministerstva v razglasih izraženo načelo, da se od poljedelskega mini-

sterstva ne sme pričakovati, da bo podpiralo kako zadrugo, ki je bila ustanovljena brez gospodarskih predpogojev, ali ki je neprimerno vrejena, samo da se reši poloma zadruga, ki je računala na državno podporo.

Ker so se izrazili različni dvomi, kaka dokazila morajo navesti proponenti ali že ustanovljena zadruga, da doseže izjavo poljedelskega ministerstva o morebitni poznejši dovolitvi kake podpore, pripominjamo sledeče:

Najprej na nikak način ne zadostuje, kot se čudoma večkrat misli, samo naznanilo, da se je zadruga ustanovila. Poljedelsko ministerstvo se mora po temeljiti sliki poučiti o vseh zadrugo zadevajočih temeljnih vprašanjih in zato mora zadruga, predno se odloči za investicijo ali za take korake, katerim mora slediti investicija, ali predno celo sklene kupčije ali kaj podobnega, potom pristojne zadružne zveze oziroma zavoda, ki izpolnjuje njene naloge, dokazati, da je dana brezpogojna gospodarska potreba, da je mogoče pridobiti zadostno število članov, ki bodo za tako podjetje imeli dovolj zadružnega smisla in trgovske spretnosti, dobavljali dovolj produktov in bodo tudi denarno dosti trdni ter, da so dani tudi krajevni predpogoji.

Dalje bo morala zadruga priložiti poročilo o legi in približni kupni ceni potrebnega stavbišča, sliko projekta z načrti in proračuni in popis načina nameravanega obrata.

Konečno se mora priložiti finančni načrt, ki mora obsegati zlasti, koliko vplačanih deležev bo najbrže mogoče pridobiti in proračun rentabilite. Sicer se pa vsa potrebna dokazila lahko jasno posamejno iz omenjenega razglasa z dne 4. decembra 1912.

Vprašanje gospodarske potrebe bi se moralo natanko presoditi tudi od poklicane glavne kmetijske korporacije in cel projekt bi se moral, predno se predloži poljedelskemu ministerstvu, izročiti v presojo morebitni ocenjevalni komisiji za zadeve kmetijskega združništva, oziroma podobnemu komiteju.

V kolikor bi se zdele priporočljive gotove olajšave, že v kakem prejšnjem štadiju, bi bilo poljedelsko ministerstvo v izjemnih slučajih pripravljeno obljubiti pogojno, pa na noben način s številko določeno podporo tudi tedaj, če bi zadruga prej predložila samo približno sliko pričakovanih investijskih stroškov, samo s skicami pojasnjen popis stavbnega načrta in ceno, samo kot se ceni, dočim bi se s sodbo precejševalne komisije ali druge korporacije še počakalo za pozneje.

Te olajšave, ki bi jih dovoljevalo poljedelsko ministerstvo, bi pa na noben način ne smele biti povod, da bi se prospekt površno obravnaval in bo poljedelsko ministerstvo končno podporo dovolilo samo v slučaju, kadar se bodo pozneje predložila podrobna, zanesljiva dokazila, ne da bi smatralo prejšnje obljube na podlagi popisov ali izjav, ki se pozneje niso potrdile, za obvezne.

Sploh se mora zatrditi, da se z ustanavljanjem produktivnih in prodajnih zadrug, ki zahtevajo večje investicije, ne sme prehiteti, ampak začeti šele po temeljitem študiju vseh zadevnih vprašanj. Misel, ki se tudi primeri, da bi vtegnila pri ustanavljanju zadruga nastati nevarnost vsled zamude, je bila že pogostokrat povod razočaranj.

Na vsak način je boljše, če ustanovitelji, kadar se vse težkoče pri vestni presoji ne dajo takoj odstraniti, zaenkrat ustanovitev opuste in se zadruga ustanovi pozneje po pojasnitvi vseh predpogojev po naravnem vplivu gospodarskih razmer, kakor če prenačljeno nastajajo podjetja s premajhno življenjsko silo.

Vedno bolj se vidi, da hoče poljedelsko ministerstvo v resnici počasi odpraviti vse podpore. Zato postavlja vedno višje plotove. Že sedaj je toliko sitnosti in zahtev s to rečjo, da marsikaka zadruga sploh obupa in ne prosi za podporo. Nastavljenih je toliko klinov, da se ministerstvo vedno lahko kakšnega oprime in podpore ne dovoli. Na zunaj se lepo vidi in sliši, da hoče ministerstvo presoditi življenjsko silo in gospodarsko potrebo zadruga, predno ji dovoli podporo, v resnici pa vsak, kdor pozna razmere, ve, da uradni šimelj za take stvari ni sposoben, da so vse te zahteve samo lep pripomoček, da se revnim deželam podpora „pravično“ odpove, dočim se pri deželah, katerih poslancev (Češka, Galicija) se vlada boji, lahko na eno ali tudi obe očesi zamiži. Ravno v najbogatejših deželah so se ustanovljale zadruga, ki so v resnici imele samo ta namen, da se z zlorabo združne oblike doseže državna podpora. Stem so dale državi merilo, katero vporablja za zadruga, ki so res zrasle samo iz gospodarske potrebe.

Uporaba elektrike.

(Nadaljevanje.)

Elektrika v službi kmetijstva.

Vsako leto se silne množine žita uvažajo v Avstrijo in tudi na Kranjsko. Na milijone našega denarja gre v tuje države. Ko se bo kmet posluževal električnih strojev, se mu bodo stroški pri obratovanju zmanjšali, dohodki pa povečali.

Elektrika nudi kmetijstvu mnogo ugodnosti. V prvi vrsti omenjamo zdravo in lepo električno luč. Nobena druga luč ne nudi toliko koristi, kakor ta. Radi ognja ni nobene

nevarnosti. Zato zavarovalnice znižajo zavarovalnino posestnikom, ki imajo električno luč. Lahko se prižge, ni treba nikakega snaženja, nikakega nalivanja. Petrolejska luč kvari zrak, dočim električna luč ni zdravju prav nič nevarna. Kdor žge petrolej, podpira jude, ki imajo v svojih rokah petrolejski kartel. Kmet, ki ima od zadruge električno luč, ji plača gotovi znesek, a ta denar ostane v domačem kraju in pride v korist kmetu.

Vedno toži kmet, da težko opravlja svoje kmetijske posle, ker primanjkuje delavskih sil. Toda, kjer ima na razpolago električno silo v kmetijske svrhe, ne toži, ker z elektriko opravlja naglo in z lahkoto mnogo kmetijskih opravil. Po nekaterih slovenskih krajih so si kmetevalci napravili bencinske motorje, s katerimi mlatijo, pripravljajo rezanico, žagajo drva itd. Toda bencinski motor je neroden za prevažanje, potrebuje razne postrežbe itd. Vse drugače je pri elektromotorju. Ta je zelo preprost v svoji konstrukciji in ne potrebuje nikake postrežbe, gre vedno enakomerno, je ognjavaren, v primeri z drugimi motorji zelo lahek, teče brez hrupa, se lahko prenese iz enega kraja v drugega, se lahko takoj spravi v tek in deluje nemoteno, ne potrebuje nikake podlage, porabi le toliko električnega toka, kolikor ga delo zahteva. Vsak lahko dela z elektromotorjem in ni potrebna nikaka predizobrazba in nikaka izkušnja. To so prednosti, kakršnih nima noben drug motor.

Naštejmo nekatera kmetijska opravila, ki se lahko opravljajo z električno silo:

Zelo važno kmetijsko opravilo je mlatev. Po naših krajih mlatijo večinoma še z mlatiči, ki pa se zelo težko dobe in zelo veliko stanejo. Ponekod mlatijo z gepeljnom, pri čemer živina precej trpi, tudi je potreben en človek, ki je neprestano pri živini. V nekaterih krajih rabijo za mlatev bencinski motor, ki pa je zelo neroden, potrebuje precej bencina, kar veliko stane. — Kjer se mlati z elektromotorjem, se rabi malo prostora, ne potrebuje nikake strežbe in se prav hitro vse omlati. Radi svoje

velike pripravnosti se da brez težave prenesti od soseda do soseda. Brez velikih stroškov se mlatev naglo izvrši. Kolike važnosti je to za malega kmeta!

Živinorejci pri nas še vedno krmijo rezanico. V ta namen imajo slamoreznice, ki jih gonijo ali z roko ali z živino ali tudi z bencinskim motorjem. Najmanj dve ali tri osebe imajo pri tem svoj opravke, da se more delo pravilno vršiti. Pri elektromotorju zadostuje ena oseba. Ker teče elektromotor enakomerno, se tudi slamoreznica tako hitro ne obrabi in pokvari.

Živinoreja napreduje. Živinorejci pač dobro vedo, da „krava pri gobeu molze“ in da se mora živina dobro in pravilno krmiti. Napredni živinorejec poklada po zimi takozvana močna krmila, kakor n. pr. razne tropine itd. Pokladanje močnih krmil se zelo izplača, ker krave lepo uspevajo in dajo več mleka. Toda kupljene tropine so večkrat pokvarjene, zmešane s smetmi, ali pa so žarke. Najbolj pametno je, tropine cele kupiti in jih potem doma na stroju zdrobiti, kar se prav lahko z malim trudom zgodi, ako se ima na razpolago elektromotor. Istotako se lahko drobi ali šrota ječmen, koruza, oves itd., da se potem poklada živini.

Po mnogih krajih napredni živinorejci krmijo peso, katero kar z nožem razrežejo v kosce, kar je zelo zamudno, tudi se mnogokrat veliki kosi odrežejo, da jih živina težko požre. Vsi napredni živinorejci bodo gotovo, ko bodo imeli na razpolago električno moč, si nabavili stroje za rezanje pese, s katerimi bodo hitreje in enakomerneje to delo izvršili.

Po nekaterih krajih morajo nositi daleč žito v mlin, da se zmelje. Kjer je na razpolago električna moč, se lahko povsod postavi mlin. Koliko si s tem prihranijo potov in drugega dela. Za kmečke potrebe zadostuje na elektromotor mal mlin, ki ne stane mnogo in se povsod lahko postavi.

Marsikje imajo mnogo gozdov, pa vodne žage ni, da bi hlode razžagali. Ako imajo na

razpolago električno silo, se postavi žaga na poljubnem kraju. Sežagajo se hlodi hitreje in bolje, ker teče taka žaga enakomerneje.

S pomočjo elektromotorja se postavijo lahko pri kmetijah, ki imajo električno moč, male žage za žaganje seženjskih drv. V enem dnevu se lahko sežaga mnogo sežnjev drv. Kako počasi gre žaganje drv z ročno žago, kako hitro in po ceni na elektromotor!

Mnoge vasi nimajo pitne vode, dočim teče blizu pod hribom dobra pitna voda. Ako je električna žica napeljana v dotično vas, lahko napeljejo vodo na hrib. S pomočjo elektromotorja se voda pumpa po ceveh na hrib. Vsa ta stvar se vrši zelo preprosto in avtomatično. Kdor rabi vodo, odpre pipo, električni tok se sklene, motor začne delovati in voda teče. Kolika dobrota je to za ljudi in za živino! Tudi ob požaru je tak vodovod velikega pomena.

Mnogokje bi radi izboljšali travnike, da bi pridelali več sena, toda kako napeljati vodo na travnik, ki je morda na kakem pobočju? S pomočjo elektromotorja. Ob nižje tekočem potoku se postavi motor in sesalke, ki dvigujejo vodo na višino, odkoder se namakajo travniki. Na ta način namakani travniki prinašajo po 5 do 10 krat več sena. Kolikega pomena je to za kmetijstvo, zlasti za živinorejo!

V naprednejših deželah kmetovalci že orjejo z električnimi plugi. Tudi to je velikega pomena za napredek kmetijstva. S sedanjim navadnim plugom se ne more globoko orati, z električnim plugom se orje, kakor globoko kdo hoče. Naj bo svet hribovit, kamenit, ali kakršenkoli, električni plug naredi svojo dolžnost. Brez ozira na vse težkoče reže vedno enakomerno poljubno globoko brazdo, in sicer preorje na dan 20 do 25 oralov sveta. Tako oranje je veliko ceneje, kakor z živino. Ker je zemlja pravilno izorana, se pridelava dva- do trikrat več pšenice, krompirja ali drugih pridelkov.

Ako hoče kmet pridelati lepo pšenico, mora seme lepo izčistiti. Preje se je vršilo to

vse na roko. Z vejalnico so žito zvejali in ženske so ga na rešetih izčistile. Sedaj se kmetje poslužujejo že bolj strojev, pajkeljna in trierja, ki jih pa gonijo navadno z rokami. Toda z elektromotorjem se to delo veliko boljše in hitreje izvrši.

Elektromotor opravlja izvrstno svojo službo v mlekarni in sploh pri raznih drugih kmetijskih strojih. Ponekod so že vpeljali posebne električne stroje za molžo.

Prišlo bo gotovo počasi do tega, da se bodo tudi kmečke sobe kurile z električnimi pečmi, gospodinje pa kuhale na električnih štedilnikih, gladile perilo z električnimi gladilniki in šivale z električnimi šivalnimi stroji.

Nova doba se bliža našemu kmetijstvu, ko bodo na Kranjskem zgrajene velike električne centrale, od katerih bodo elektrovodi razpeljani po celi deželi. Skoro povsod se bodo lahko kmetovalci posluževali velikih koristi, ki jih nudi elektrika. Po vseh krajih se bodo morale osnovati strojne zadruge, ki bodo električno silo in luč oddajale posameznim udom kmetovalcem.

Prav pa je, da se že sedaj kmetovalci zanimajo za električne naprave in bero spise, ki razpravljajo o elektriki v službi poljedelstva.

A. M.

Kako na Nemškem zadruga oskrbujejo dežele z elektriko.

Uporaba elektrike se je v kmetijskih krajih na Nemškem tekom zadnjih deset let ne navadno močno razvila. Po statistiki, ki jo je izdal klub nemških električnih tehnikov, je bilo dne 1. aprila 1911 v obratu vsega skupaj 2700 električnih naprav, ki so oskrbovale najmanj 11.000 vasi z elektriko. V delu, oziroma v osnutku je bilo ob tem času 698 naprav. V navedenih številkah so obsežene poleg tovarn za pridobivanje toka tudi mnoge razdeljevalne naprave, zlasti tudi mnogoštevilne dovajalne zadruga. Kmetijski zadrugi so se živahno udeleževali tega gibanja. Poleg že

navedenih mnogih dovajalnih zadrug so se na zadružni podlagi osnovala tudi podjetja za pridobivanje toka. Večinoma gre tu za manjše krajevne centrale, v nekaterih slučajih pa tudi za večje, na bolj razsežno ozemlje se raztegajoče podeželne centrale. Vprašanje o dopustnosti zadružne pravne oblike za gradnjo in obratovanje večjih podeželnih central se je ponovno obravnavalo in se je rešilo na različne načine. Da bi se ugotovilo, v kaki smeri se je zvršil dejanski razvoj v zadnjih letih, je razposlala državna zveza v decembru 1911 vprašanje svojim zvezam o tem, kako se preskrbuje elektrika na kmetih. Kot zanimivo dopnilo k sledečemu poročilu služi tudi izvestje bavarskega državnega ministerstva notranjih zadev o tem, kako so se izrabljale vodne sile in kako se je preskrbovala elektrika na Bavarskem v l. 1910 in 1911. Na podlagi teh podatkov je razvidno, kako je na Nemškem v posameznih deželah razširjena uporaba elektrike v kmetijstvu.

Na vzhodnem Pruskem so ostala prizadevanja za napravo podeželnih central doslej brezuspešna. V kolikor se tu na kmetih uporablja elektrika, se proizvaja v napravah, ki so v zvezi z žgalnicami za špirit. Na vzhodnem Pruskem so okrožne uprave in v enem slučaju neka zasebna tvrdka napravile več večjih podeželnih central, dvoje nadaljnih podjetij misli ustanoviti provincija, oziroma udeleženi okraji. Na Pomeranskem obstoji nekaj podeželnih central (Besswitz, Lottin, Schojow) v obliki zadrug. Osnovati nameravajo večje, več okrajev obsegajoče podeželne centrale v obliki akcijskih družb. Financiranje se ima izvršiti na ta način, da prevzamejo provincija, udeleženi okraji in odjemalci toka vsak po $\frac{1}{3}$ stavbenih stroškov. Kot krajevna podlaga je osnovanih že 510 električnih in strojnih zadrug, ki bodo odjemale tok. Na Brandenburškem so večja električna podjetja in nekatere mestne občine napravile podeželne centrale, oziroma jih nameravajo osnovati za zelo obsežen okoliš. Po največ so se tudi tukaj

ustanovile zadruge za dobavo toka kot krajevna omrežja. Na Poznanjskem obstojati dve večji podeželni centrali; ena, ki je osnovana v obliki zadruge (Birnbaum), oskrbuje ozemlje treh okrajev, druga (Wirnitz) je osnovana kot družba z omejenim poroštvom in oskrbuje z elektriko vasi enega okraja. Podeželni centrali v Birnbaumu je priklopljenih več krajevnih zadrug za nabavo toka. V delu je podeželna centrala za okraj Koster. V provinciji Šleziji nahajamo večje število podeželnih central, ki so jih deloma napravili okraji ali mestne občine, deloma velike električne tvrdke. Ko so tu zaprli nekaj dolin, da se preprečijo povodnji, je dalo to povod, da sta se ustanovili dve veliki občinski podjetji. Preskrbovalno ozemlje teh podeželnih central se raztega dostikrat na ozemlje več okrajev, kot krajevna podlaga pa je ustanovljenih mnogo krajevnih dovajalnih zadrug.

Velikega pomena za zadružne kroge so podatki iz provincije Saksonske. Tamkaj obstoji 30 podeželnih central, 4 so v delu, 2 pa projektirani. Od teh jih je 18 vpisanih zadrug, 8 akcijskih družb, 6 družb z omejenim jamstvom in 4 privatna podjetja. Preskrbovalno ozemlje se raztega na enega ali več sosednih okrajev. Osnovna glavnicca pa se giblje med 113.000 do 2,260.000 mark. Krajevne zadruge za nabavo toka so se tem podjetjem deloma priklopile. V Schleswig-Hollsteinu obstoji poleg nekaterih manjših central velika podeželna centrala v Lübecku, ustanovljena od tvrdke Siemens, in se njeno preskrbovalno ozemlje namerava raztegniti skoro na ves Hollstein, državo Lübeck, del oldenburške dežele kakor tudi velik del obeh meklenburških dežel. Krajevna zadruga v mestu Cismar jemlje tok za okraj Oldenburg, krajevne zadruge za nabavo toka pa prevzemajo krajevno porazdelitev toka.

V Renski provinci nameravajo napraviti veliko podeželno centralo v obliki akcijske družbe, ki bo obsegala vse okrožje. Ustanovne stroške cenijo na okroglo 24 milijonov mark. Okrožja, mestne in kmečke občine naj bi si

pridobile znatno pomoč nasproti podjetniku na ta način, da bi prevzele večji del akcij. To velikansko podjetje bi imelo tudi prevzeti že obstoječe elektrarne, katere so napravile mestne občine ali akcijske družbe.

Na Hanoverskem obstoje poleg več manjših elektrarn tri podeželne centrale, od katerih pripadate dve velikim elektricitetnim tvrdkam, tretja pa je podjetje akcijskih družb za cestne železnice v Hanovru; mnogoštevilne krajevne električne zadruge so prevzele krajevno porazdelitev toka. Na Vestfalskem deluje več podeželnih central, ki so deloma zelo obširne in so napravljene bodisi od mestnih občin, bodisi od akcijskih družb ali družb z omejeno zavezo ob soudeležbi več občin; krajevnih zadrug za dobavo toka je le malo. Podoben je bil razvoj v industrijskem ozemlju v sosedni Renski provinci. Tu je posebno omeniti rensko-vestfalsko elektrarno v Essenu, ustanovljeno v obliki akcijske družbe, katere obratni kapital znaša 76 milijonov mark, medtem 38 milijonov mark akcijskega kapitala in izposojil. To velikansko podjetje preskrbuje z elektriko skoraj vse dolnje rensko ozemlje. Več mestnih občin in okrajev si je zagotovilo nekaj vpliva na vodstvo podjetja s tem, da so vložile nekaj kapitala. V provinci Hessen-Nassau je omeniti izmed vodilnih tvrdk posebno dve (v Eltville in Höchst), ki sta ustanovljeni v obliki akcijske družbe. Tok odjemljejo kmečke občine v okolišu. Za okraj Cassel-Mundel oziroma Fulda in Marburg pripravljajo načrte za napravo elektricitetnih podjetij država in privatna podjetja.

Na Bavarskem obstoje velike podeželne centrale v okrajih: Gornje Bavarsko, Gornja Pfalca, Srednje Frankovsko in Švabsko, katere pripadajo večinoma velikim elektricitetnim tvrdkam, velikim bankam in velikim industrijem, v manjšem obsegu pa so udeležene pri njih tudi mestne občine. V več slučajih so se jim pridružile tudi krajevne zadruge za nabavo toka. Poleg teh podjetij obstoje mnogoštevilna manjša električna podjetja, med katerimi je

tudi nekaj zadrug. V novejšem času si prizadeva ministerstvo za notranje stvari, kako bi deželo preskrbelo z elektriko po enotnem načrtu na ta način, da bi se izrabile bogate vodne moči Gorenje Bavarske. Naloga državne uprave bi bila predvsem ta, zavarovati udeležnim javnim korporacijam potrebni vpliv na podjetje, osobito glede določevanja cen in glede deleža na dobičku, varovati korist konsumentov pri sklepanju pogodb za tok in preprečiti morebitno stremljenje, iz podjetja napraviti monopol. Za Rensko Pfalco se namerava zgraditi velika, vse okrožje obsegajoča podeželna centrala v obliki akcijske družbe. Stroški za napravo so preračunani na 24 milijonov mark. Okrožje, mesta in kmečke občine naj bi si zagotovile pretežni vpliv napram zgraditelju (Siemens & Schukert) s tem, da bi prevzele večji del akcij. To velikansko podjetje bi potem prevzelo že obstoječe, od mestnih občin ali od akcijskih družb ustanovljene elektrarne.

Na Saksonskem (v kraljestvu) deluje več podeželnih central, ki so jih osnovali ali občine ali akcijske družbe, pri čemer so močno udeležene velike elektricitetne tvrdke. Ravno tako so na Virtemberškem mestne občine in elektricitetne tvrdke napravile več velikih podeželnih central. Največje podjetje te vrste je akcijska družba „Neckarwerke“ v Esslingen, ki oskrbuje 10 okrajev z elektriko. Večje zadružno podjetje obstoji v Unterjesingen. Na Badenskem obstoji že precej gosto omrežje podeželnih central, osobito v višje ležečih krajih, nekatere so osnovane v obliki akcijskih družb in so jih večinoma financirale vodilne elektricitetne tvrdke. Poleg tega je več komunalnih elektrarn ali takih, pri katerih so občine močno udeležene. Krajevno razdelbo toka je prevzelo 33 kmetskih občin in ena zadruga. Na Hessenskem se delajo tudi podeželne centrale v Wormsu, Mogunciji in Darmstadtu in sicer tudi tu ob soudeležbi mestnih in kmetskih občin, elektricitetnih tvrdk in družb za cestne železnice. Na Oldenburškem dobivajo električni tok iz sosednih hanoveranskih podeželnih elektrarn;

v deželi sami so le majhne elektrarne, ki dobavljajo tok za polovico dražje kakor podeželne. Brunšvik ima dve električni zadrugi in več podeželnih elektrarn. Podobne razmere nahajamo v turinških državah, v Lotaringiji in na Meklenburškem.

Iz teh podatkov je razvidno, da so podeželne elektrarne razširjene najbolj tam, kjer je prebivalstvo naseljeno na gostu in je bolj razširjena industrija, to je v srednji, zapadni in južni Nemčiji. Vshodna Nemčija, ki je bolj kmetijskega značaja, se je šele v zadnjih letih priklopila temu gibanju. Dobavo elektrike imajo v rokah v prvi vrsti velike akcijske družbe, družbe z omejeno zavezo ali privatna podjetja, ki so jih ustanovile znane vodilne elektricitetne tvrdke s pomočjo velebank, velikih industrijskih podjetij in družb za cestne železnice. Te podatke potrjuje tudi statistika zveze nemških elektrotehnikov. Izmed 2526 električnih podjetij, ki so poročala za statistiko, jih je bilo 1745 v zasebni lasti, 725 v občinski ali državni lasti, dočim je bila glede 56 teh podjetij lastnina neznana.

Sedaj je opaziti, da se skuša nastopati proti temu gospodarstvu privatnega kapitala, ki je podobno monopolom. Mestne in kmečke občine, okrožne in pokrajinske uprave si skušajo v interesu javnosti in konzumentov pridobiti primeren upliv s tem, da se udeležujejo pri velikih akcijskih podjetjih. Pravna oblika zadruga se je — ako se ne oziramo na majhne krajevne centrale — v večjem obsegu porabila za ustanavljanje podeželnih central le na Saksonskem in sosednih pokrajinah. To je razumljivo; kajti take centrale so milijonska podjetja, za katera je potom zadruga težko zbrati potrebni kapital. Nasprotno pa se more trditi, da so se električne zadruga obnesle kot krajevna organizacija za porabo električnega toka. Toda tudi v tem oziru so mnogi mnenja, da je boljše, če se kmetijske občine kot take pridružijo elektrarnam in izvedejo omrežje v svojem kraju. Seveda so pa tudi tukaj težave, ker ni lahko poskrbeti za kapital in na drugi

strani navadno ni soglasja med občani, ki se boje prevelike obremenitve občine ali pa ugovarjajo, da bi morali za pokritje zgube prispevati tudi taki posestniki, ki elektrike ne uporabljajo. V slučaju, da se občina iz teh razlogov ne more odločiti za pristop k elektrarni, je umestna svobodna združba zainteresentov, to je zadruga za dobavo električnega toka. V tem smislu upajo mnogi, da bo mogla zadruga organizacija še veliko storiti.

A. K.

Uzajamno pripomočna zadruga „Providnost“.

V prijaznem Omišu v Dalmaciji se je l. 1909 osnovala Uzajamno pripomočna zadruga „Providnost“. Ustanovil jo je marljivi in delavni gosp. Milan Marušić, občinski načelnik in predsednik omiške štedione.

Svrha tej zadrugi je po § 2: Promicati uzajamnu štednju u narodu na načelu „ljubavi prama bližnjemu“ sabiranjem sitnih doprinosa, koji će se upotrebljavati:

a) u podjeljivanju pripomoći zakonitim naslednjicima umrlih članova;

b) u podjeljivanju predjmov članovima na obročno odplaćivanje u formi posmrtno pripomoći.

Torej je ta zadruga nekaka življenska zavarovalnica in skoraj bi bili mnenja, seveda ne trdimo tega, da je njen ustanovitelj videl in imel pred očmi razne posmrtno zadruga, ki so svojčas ekzistirale na Hrvaškem. Hotel je svojo zadrugo postaviti na trdno podlago, zato je vzel za njo zadruga obliko in priredil pravila tako, da more zadruga pridobiti kar največ članov in da raztega svoj delokrog na vse hrvaške dežele.

Zgoraj smo že navedli, kaj je svrha in namen „Providnosti“. Predvsem zavarovanje za slučaj smrti, da dobe nasledniki zavarovančevi po njegovi smrti gotovo svoto in da se dajo predjmi članom do zneska zavarovalne svote. To posmrtno zavarovanje imenu-

jejo neko novo vrsto štedenja, nazivljajo jo „sitnu prisilnu osjegurano štednju“. Posojila članom se podeljujejo na osebno poroštvo ali na hipoteko, toda v formi amortizacije. Ta vrsta posojil naj bi bila v korist tudi „seoskim blagajnam“, ker bi „Providnost“ polagoma prevzela nase one njihove člane-dolžnike, kateri ne morejo, dasi so solidni, v gotovih letih poplačati svojega dolga.

Ta zadruga je po živahno razviti agitaciji takoj prvo leto zelo napredovala, kajti koncem l. 1910 je štela že 1856 članov, ki so vzeli 2553 deležev.

Član mora plačati vpisnino 1 K za vsako zapisano temeljno posmrtno pripomoč. Temeljna posmrtna pripomoč znaša K 500; dalje mora član vzeti vsaj en delež za vsakih 2000 K zavarovalne posmrtnine. Delež je 10 K, jamstvo je 10kratno. Vsak mora ostati član najmanj 5 let. V posmrtni zaklad mora vsak član za vsak slučaj smrti, ki se primeri v zadrugi, vplačati znesek, ki se ravna po številu članov in po vknjiženih „posmrtnih temeljnicah“ najmanj pa 5 K vsako leto.

Zadruga „Providnost“ je pristopila kot članica h Zadružnemu Savezu u Splitu. Ta je na svoji glavni skupštini dne 31. maja 1911 priporočil sodelovanje zadrug in pospeševanje „sitne štednje“ potom Uzajamno pripomočne zadruge „Providnost“. Zato se je število njenih članov l. 1911 zelo pomnožilo, tako, da je štela koncem l. 1911 3890 članov, ki so vzeli 5355 deležev, koncem leta 1912 pa je bilo članov 5072 z 7895 deleži. Tudi ravnateljstvo zadruge se je zelo zavzelo za razširjenje te zadruge in oskrbelo v l. 1910 107, in l. 1911, 118 predavanj, na katerih se je govorilo narodu o „sitni štednji“. V l. 1912 se je ustanovil v Poli za Istro pomožni urad. Ta je začel svoje delovanje minulo leto tudi po Istri. Svoj delokrog je razširila „Providnost“ to leto tudi na Banovino, Bosno in Hercegovino.

Pri rokah imamo računski zaključek za l. 1912, ki izkazuje po bilanci za to leto:

Aktiv:			
Blagajna gotovina na 31-XII., 1912			2.798.44 K
Cheque rač. pošt. šted. u Beč	27.395.41 K		
Cheque rač. pošt. šted. u Budimpešti	362.95 „		
Cheque rač. pošt. šted. u Sarajevu	272.47 „	28.030.83 „	
Tekući račun kod novčanik. zavoda	55.735.17 K		
uglavničeni dobitci	3.130.56 „	58.865.72 „	
Poslovni udjeli kod Zadrž. Saveza	19.200.— K		
Hrvat. puč. šted.	1.684.50 „	20.884.50 „	
Zajmovi	61.638.62 K		
uglavničeni dobitci	574.69 „	62.213.31 „	
Inventar	9.756.55 K		
otpis	2.509.82 „	7.246.73 „	
Dužnici zaklade A	32.136.— K		
„ „ B	8.700.— „	40.836.— „	
Prelazne stavke		3.185.12 „	
		<u>224.060.66 K</u>	

Pasiv:			
Zadrž. poslov. udjeli		15.696.97 K	
Zajednički uložak članova zaklade A	133.630.31 K		
22% prenosa upravn. prihod. i troškovima	33.411.11 „	100.219.20 „	
Rezervna prištednja zaklade B	52.477.20 K		
dozreli dobitci na 31-XII., 1912	1.489.69 „	53.966.89 „	
Rezervna zaklada C	331.46 K		
dozreli dobitci	13.66 „	345.12 „	
Ulošci temeljni	21.071.78 K		
„ tekući	24.255.62 „		
„ školske šted.	2.139.56 „		
% uglavničeni	989.84 „	48.456.80 „	
Mirovinski fond		1.256.12 „	
Prelazne stavke		915.60 „	
Pretičak uprav. prihoda i troškova		3.203.96 „	
		<u>224.060.66 K</u>	

Račun zgube indobička pa izkazuje:

Kamate na temeljne uloške	965.47 K
Kamate na tek. uloške	234.60 „
Kamate na tek. uloške uglavničene	989.84 „

Kamate na tek. račune	12.76	„	
Kamate na zakladu B	1.489.69	„	
„ „ „ C	13.66	„	3.706.02 K
Upravnički troškovi:			
a) plate činovn. za unutr. i vanj. služ.	17.374.71	K	
b) dnevnice i putni troškovi činovn.	11.964.72	„	
c) mjestni pouzdanici	1.842.01	„	
d) poštarina brzogajvi i biljezi	2.012.21	„	
e) stanarina, rasvjeta i poslužba	1.542.—	„	
f) razni troškovi	1.104.01	„	35.839.66 K
Odpis inventara			2.509.82 „
Pretičak uprav. prihoda i troškova			3.203.96 „
			<u>45.259.46 K</u>
Kamate na zajmove uplaćene	3.528.10	K	
Kamate na zajmove uglavničene	574.69	„	
Kamate na tekuće rač. plaćene	109.57	„	
Kamate na tekuće rač. uglavničene	3.130.56	„	
Kamate poštanske šteditonice	26.43	„	7.369.35 K
Upisnina			4.479.— „
Prinos iz zaklade A			33.411.11 „
			<u>45.259.46 K</u>

Doslej je izplaćala ta zavarovalna zadruga podpor v znesku K 28.090.80. Poročilo za l. 1912 navaja tudi statutarno garancijo v znesku K 689.500.—. Koliko pa to jamstvo zaleže, se vidi iz tega, da se sprejemajo člani z 18. letom in se nič ne vpraša, upravljajo li svoje lastno premoženje ali ne in za koliko morejo jamčiti. Na to statutarično jamstvo tudi vodstvo samo ne polaga dosti važnosti, ker se povdarja pri predavanjih „da je jamstvo samo neka nujna formalnost nasproti tretjim osebam“. Iz bilance pa je tudi razvidno, da ima zadruga deležev pri Zadružnem Savezu za kron 19.200. Delež znaša K 200, jamstvo pa je petdesetkratno, torej jamči „Providnost“ za okroglo svoto K 960.000 pri Savezu.

Minulo leto je pričela zadruga širiti takozvano „sitnu štednju“ tudi po šolah in kakor

pravi poročilo, ima že ustanovljenih po Dalmaciji in Istri 145 šolskih hranilnic in razdeljenih blizu 10.000 domačih škrabic. C. kr. deželni šolski svet v Zadru je dovolil z odlokom od 26. oktobra 1911, da uvede „Providnost“ ta način štedenja po vseh šolah na deželi. Meseca julija t. l. pa je pričela izdajati svoje glasilo „Providnost“.

Iz teh kratkih podatkov je razvidno, da se je zadruga po neutrudljivi delavnosti nje-nega ustanovitelja kakor tudi s pomočjo Zadružnega Saveza hitro razširila in pridobila mnogo članov v Dalmaciji.

Naša Zveza ima svoje članice tudi v Dalmaciji in v Istri. Semtertja dobivamo vprašanja, kako stališče naj zavzamejo funkcionarji naših zadrug nasproti zastopnikom te zavarovalne zadruge. Podamo v kratkem svoje mnenje.

Zadružna oblika te življenske zavarovalnice, ker le kot tako jo moremo smatrati, se nam ne zdi umestna in v sedanji obliki tudi ne odgovarja popolnoma zadružnemu zakonu. Koliko seveda posamezni paragrafi pravil ne odgovarjajo splošnemu zadružnemu zakonu, tega nočemo preiskavati, ker to ni naša naloga, temveč je bila naloga dotičnega sodnega senata, ki je imel nalogo pravila potrditi ali zavrniti. Opozarjamo samo na to, da bi morala Uzajamno pripomočna zadruga „Providnost“ v smislu zakona z dne 9. aprila 1873, §§ 92 in 93 dobiti državno koncesijo, ker opravlja zavarovalna opravila. Državne koncesije daje ministerstvo notranjih stvari v sporazumu z drugimi tozadevnimi ministerstvi. Ministerstvo pa v zmislu naredb notranjega, justičnega, trgovskega in finančnega ministerstva z dne 5. marca 1896 št. 31 daje državno dovoljenje za zavarovalnice le akcijskim družbam ali družbam, ustanovljenim po načelu vzajemnega poročstva članov.

Na to je c. kr. ministerstvo za notranje zadeve že opozorilo c. kr. namestništvo v Zadru z dopisom od 12. decembra 1911 št. 22.158 in mu naročilo, naj opozori zadrugo „Provid-

nost“ v Omišu, ki se je pri e. kr. okr. kot trg. sodišču v Spljetu dne 15. novembra 1909 (Zadr. II 85, br. 43/1) vpisala in ki izvršuje od tega časa zavarovalne posle, da ji sam vpis zadružne pogodbe nikakor ne daje pravice za izvrševanje navedenih poslov, ampak da se zahteva v smislu §§ 92 in 93 zakona z dne 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70 za taka opravila še posebnega državnega dovoljenja. Dalje pravi zgoraj navedeni dopis e. kr. ministerstva doslovno:

„Takega dovoljenja se pa zadrugi po sedanjih pravilih ne more podeliti. Tudi je skoraj nemogoče sedanja pravila glede temeljne različne predpisov, ki se morajo pri tem upoštevati, primerno prikrojiti zahtevam, ki se stavijo glede zavarovalnih podjetij.

Z ozirom na to se priporoča zadrugi, da izloči v svrhu racijonalnega zavarovalnega obratovanja to stroko iz svojega zadružnega področja, in ustanovi vzajemno zavarovalno društvo po določenih ces. patenta z dne 26. novembra 1852, drž. zak. št. 253 in min. naredbe z dne 5. marca 1896, drž. zak. št. 31.

Dokler torej Uzajamno pripomočna zadruga „Providnost“ v Omišu ne spremeni v smislu zahtev ministerstva in zgoraj navedenega dopisa svojih pravil, toliko časa zadruga kot take ne moremo priporočati.

Zimski gospodarski tečaji na Hrvaškem.

Hrvatje so sicer že praznovali petdesetletnico prve gospodarske šole, vendar se z uspehi svojih kmetijskih šol slabo pohvalijo. Kmetijske šole so slabo obiskane. Zlasti večji posestniki neradi pošiljajo svoje sinove v kmetijske šole, ker jih pri delu doma ne morejo celi 2 leti pogrešati. Pač pa privabijo različne ustanove v šolo sinove revnejših kmetovalcev, ki se sploh ne mislijo posvetiti kmetijstvu. Ker poleg ljudskih šol in gimnazij ni bilo šol za pripravo za različne praktične poklice,

je kmetijska šola ravno prav prišla. Fantje, ki so ravnokar dovršili ljudsko šolo, so kot nalašč zato, da se pogospodijo, da potem sploh niso več za kmeta, ampak za različne pisarniške in podobne posle po mestih. Pokazalo se je, da so se le malokateri izmed tistih, ki so dovršili kmetijske šole, posvetili v življenju kmetijstvu. Nekateri so dolžili, da je preveč teorije in premalo praktičnega dela vzrok slabih uspehov. Spremenil se je učni načrt, teorija se je začela poučevati samo po zimi, po leti se je vršilo samo praktično delo. Uspeh je bil še slabši. Med učencem in učiteljem, ki je bil na ta način priganjač pri delu, je nastalo neko sovražno razmerje kot med gospodarjem in hlapcem in napredek je bil še manjši. Tudi tisti, ki so v šoli dobro napredovali in ki so v resnici potem na očetovem posestvu kmetovali, niso za napredek kmetijstva skoro nič storili, ker so bili še premladi, niso imeli dovolj ugleda in energije, da bi bili mogli prodreti z novim načinom gospodarstva proti še trdnemu očetu, s časom so se udali in opustili take misli, gospodarstvo je pa ostalo, kakor za dobe očetov.

Veliko boljše so se izkazali zimski tečaji, katerih je bilo do sedaj pet in sicer pri Sv. Ivanu Žabno, v Koprivnici, Vrbovcu, Jaski in Riječici. Pri teh je uspeh viden kar na zunaj. Vsak tečaj je dvignil gospodarstvo cele občine. Lepši in boljši uspeh zimskih tečajev je lahko umljiv. Tečaj se vrši v občini sredi kmetov. Obisk je popolnoma prost, zato pridejo na tečaj samo tisti, ki jim je mar napredek kmetijstva, mladi brihtni gospodarji ali sinovi, ki bodo v kratkem času prevzeli gospodarstvo za očetom. Kdor ne more slediti ali kdor nima dovolj zanimanja za stvar, kmalu izostane. Ob enem je učitelj prisiljen, da res poljudno, lepo in zanimivo razlaga, ker drugače kmalu govori praznim stenam. Pri predavanju mu ni treba razlagati splošno, ampak se lahko ozira popolnoma na razmere in potrebe dotičnega kraja. Kmetovalcem lahko na licu mesta pokaže, kje in kako bi se lahko gospodarstvo

zboljšalo. Tako pridobi za napredek če ne večino, pa vsaj vse inteligentnejše gospodarje, ki veliko lažje nastopijo novo pot kot kak posameznik. Ko vidijo drugi, da se je stvar obnesla, se tudi sami oprimejo novega načina pri gospodarstvu. In tako se dvigne gospodarstvo cele vasi, počasi cele okolice.

Kakor se vidi, se je godilo hrvaškemu kmetijskemu pouku ravno tako kakor našemu. Tudi pri nas so bile s kmetijsko šolo na Grmu težave in je razvoj sam silil h tečajem. Zimska šola za kmečke fante, ki je že zamišljena, bo v tem razvoju važna točka.

Gospodarski pregled.

Obrtni nadzorniki so objavili svoja poročila za leto 1912. Ta poročila so imela v začetku namen, pojasniti oblastem in javnosti napake v delavskih in varnostnih zadevah, s časoma so pa postala ta poročila zanimive slike o gospodarskem položaju cele industrije s podrobnimi podatki, kakor jih obrtni nadzorniki lahko preskrbe, ker uradno pregledujejo in nadzirajo tovarne in podjetja.

Posebno zanimiva so poročila centralnega obrtnega nadzornika, ki tvorijo statistiko stavbinske industrije. Ta statistika pravi, da se je v l. 1912 ustvarilo 840 velikih podjetij, 80 več, kakor l. 1911 in razširilo 620 podjetij, 30 manj kakor v prejšnjem letu. Med novimi podjetji so naštet: 1 plavž, 1 žgalnica magnezita, 74 opekaren, 10 železolitaren, 8 tovarn za kovinske izdelke, 55 žag, 32 mizarskih delavnic (25 strojnih), 32 mlinov, 10 tkalnic za bombaž, 1 cukrarna, več kemičnih tovarn, 67 elektraren in 6 plovnih podjetij. Poročilo priznalno omenja, da se velika večina podjetnikov pri ustanavljanju in razširjanju svojih podjetij ni ustrašila nobenih stroškov, da so se novoprojektirana podjetja v tehničnem in higijeničnem oziru vzorno priredila. Zlasti se povdarja pogosta uporaba zgradb iz betonskega železa, ki omogoča dobro razsvetljava in zrač-

nost. Elektriziranje podjetij vedno bolj narašča in množe se električne centrale. Opustilo se je 250 podjetij, torej 50 več kot v prejšnjem letu. Toda tudi to se ne more smatrati za posledico slabejše konjunktore, ker se navadno ne gre za resnično opustitev podjetja, ampak le za prenos drugam, največkrat iz mesta na deželo, ali pa so se podjetja opustila iz drugih gospodarskih vzrokov.

Gospodarski položaj druge industrije in delavstva je veliko trpel. Vsled balkanske vojne je prenehal izvoz industrijskih izdelkov, obrestna mera se je zvišala, banke so omejile kredit in to je povzročilo, da je moralo precej podjetij omejiti obrate, odpuščati delavce in zmanjšati plače. Najhujše so bili prizadeti oni delavci tekstilne in čipkarske industrije v severnih deželah, ki delajo doma. Najboljše se je pa godilo poleg stavbinske industrije, ki sem jo že omenil, in nekaterih drugih industrijskih panog, ki so iz različnih slučajnih vzrokov imele dobro letino, onim podjetjem, ki so izdelovala vojne potrebščine za državo. Taka podjetja so morala v kritičnem času celo zvišati število delavstva in vpeljati nadure in ponočno delo.

Gospodarsko krizo zadnjega časa so ugodno izrabile banke, ki so se v Nemčiji pred kratkim združile v kartel, v Avstriji so kartelirane že od leta 1907. Dvignile so obrestno mero kakor še nikoli prej. Izvršile so velikanske finančne transakcije in delale ogromne dobičke. Iz računskih zaključkov različnih bank ni videti nikake krize, ker izkazujejo dobičke kakor malokdaj prej. Za špekulativne posle so bile na razpolago tudi največje svote denarja, zraven so se pa bojkotirala podjetja, pri katerih so obresti sicer popolnoma varne, vendar samo navadne in ki služijo revnejšemu ljudstvu. Silno so padli državni in deželni papirji in papirji hipotečnih zavodov. Gospodarsko krizo so različni špekulantje s kričanjem umetno večali, da so jo lažje in boljše izrabili. Na borzi so se delale kupčije, pri katerih so taki špekulantje spravili ogromne dobičke.

Škodo bodo seveda trpeli revnejši ljudje, ki bodo vrhu tega morali pokriti glavni del izdatkov, ki jih je povzročila nesrečna zunanja politika. Tisto škodo, kar so jo imeli veliki podjetniki, bodo lahko pokrili, kadar bodo hoteli. Treba jim bo samo primerno dvigniti cene svojih izdelkov, karteli, ki je v njih združena že skoro vsa industrija, bodo to tudi storili. Država bo pa silila male kreditne zavode, katerih namen je, preskrbovati kredita malim ljudem, da nalože dobršen del svojih sredstev v državne papirje, katerih velike banke vsled prenizkih obresti ne marajo kupovati. In ljudje se bodo jezili na hipotekarne zavode, ker bodo mogle dati posojila na vknjižbo samo po nizki kurzni ceni svojih papirjev.

Naloga kmečkega ljudstva je, da skrbi in pazi, da bo prišel ves njegov denar izključno samo v zavode, ki imajo namen preskrbovati kredit kmetovalcem, to so pri nas zadružne hranilnice in posojilnice. Naš cilj mora biti popolna neodvisnost od bank in velikega kapitala. Kadar bo kmečki stan z lastnimi sredstvi lahko pokrival ves obratni in hipotekarni kredit, kolikor ga bo potreboval, bo od velikega kapitala v kreditnem vprašanju neodvisen in varen pred oderuštvo ob različnih umetno zvišanih krizah. Pokritje državnih kreditnih potreb pa ni naloga kmeta in malega obrtnika, to je naloga velikih bank in od teh naj ga država zahteva.

V Narodnem Gospodarju smo že opetovano opozarjali, da kmečki denar tudi na nikak način ni prikladen, da bi se z njim spekuliralo. Sedaj po končani balkanski vojski bo spekulacija zopet cvetela, pripravljenih je že neštevilno projektov, ki pridejo prav kmalu na vrsto.

Naš narod bo ostal zvest zadrugam, ker je ravno ob tej krizi videl, kaj pomeni zanj zadružništvo. Lahko rečemo, da se imamo edino zadrugam zahvaliti, da denarne krize pravzaprav niti čutili nismo, kakor jo niso tudi druge dežele, kjer imajo krepko zadružništvo. Tako je kriza zadružništvo samo utr-

dila, poživila zaupanje ljudstva zlasti pri izobraženih gospodarjih, ki vedo, kako bi se nam bilo godilo zadnji čas, da nismo imeli naših zadrug. Skrbimo, da bodo to vedeli vsaj vsi zadrugarji.

Dr. J. Mohorič.

Trgovina s sadjem in zelenjavo v Avstriji z inozemstvom in Ogrsko l. 1912. (Statistični podatki)

Sadje	Uvoz	Izvoz
Jabolka, hruške, kutne	136.232 q	731.050 q
Češnje, višnje	20.957 "	7.909 "
Mareljice	6.533 "	2.938 "
Breskve	22.948 "	1.770 "
Češplje	11.629 "	372.968 "
Suhe češplje	6.972 "	60.530 "
Češpljeva mezga	8.316 "	2.170 "
Orehi	30.536 "	508 "
Lešniki	42.460 "	264 "
Grozdje	7.970 "	2.159 "
Drugo sadje, sveže	16.712 "	56.348 "
" " pripravljeno	6.769 "	14.710 "
Vsota	318.070 q	1,253.324 q

Zelenjava

Čebula in česnj	198.140 q	139.929 q
Zelje, sveže	212.010 "	7.413 "
Kumare, sveže	55.338 "	281.048 "
Karviol	151.501 "	12.485 "
Paradižniki, sveži	40.524 "	8.798 "
Melone	19.528 "	2.312 "
Krompir	939.396 "	280.007 "
Druga zelenjava, sveža	227.484 "	30.655 "
Druga zelenjava, priprav.	8.783 "	11.281 "
Vsota	1,852.704 q	773.928 q

Za naše domače gospodarske zahteve nas ti podatki silno veliko opozore: Koliko pridelamo pri nas na Kranjskem teh pridelkov, ki jih ne znamo spraviti ne v promet in nam tudi v gospodinjstvu ne zaležejo, pa se tudi zadostno ne potrudimo, da bi njih pridelovanje povečali, — povzdignili; koliko imamo dobre kulturne zemlje na razpolago, ki nam leži neizrahljana in čaka pridnih, spretnih rok, ki bi dvignili nje zaklad! Če se pri nas kje čuti pomanjkanje poduka in vzgledov, je to v teh kmetijskih panogah.

Stanje žita in poljskih pridelkov po uradnem izkazu za 1. polovico meseca avgusta. Kar se tiče vremena, tožijo skoro od vseh strani radi prevelike mokrote, ki je povzročila posebno v severnih deželah jako dosti škode. Razun tega so

povodnji razdrle in uničile mnogo obdelanih vrtov in njiv. Pšenična žetev se je letos splošno povsod zakasnila; zrne je razmeroma še precej zdravo in kleno. Rž je šibkejša, posebno je ržena slama letos po večini jako slaba. Ječmen je radi poleženja izgubil precej na svoji dobroti, tudi barva ni lepa rumena, ampak sivorjjava. Oves stoji prav različno. V nekaterih krajih je že požet, drugod zori, tuptam je pa še zelen. Ovsu deževje ni dosti škodovalo, posebno slama se je jako dobro razvila. Koruza trpi na mokroti. V Galiciji bo žetev jako šibka, ker je vreme premokro in prehladno. Lan je kazal po Češkem jako lepo, a mokri vetrovi so ga povečini potlačili, kar mu zelo škoduje. Krompir kaže srednje, ker mu mokrota precej škoduje in začinja v nekaterih krajih že gnjiti. V alpskih deželah se opazuje, da je letos dosti črvov in tudi bolezen na listju se že pojavlja. Pesa kaže jako dobro, a mokrota jo bo začela kvariti; suho vreme je nujno potrebno. Zelje se razvija dosedaj jako ugodno, a glave so popolnoma mehke vsled preobile mokrote. Na Češkem so se pojavili tudi črvi, ki delajo na zelju veliko škodo. Detelja je bila za prvo in drugo košnjo ugodna; škoda je le, da je prišlo tako malo blaga prav subega na podove. Tudi navadno seno je letos po vseh deželah na splošno dosti slabejše kot navadno. Povsod tožijo čez prehudo deževje. Za otavo je v nekaterih krajih že skoro prehladno, posebno po Češkem, kjer je bila zadnje dni že parkrat slana. Boljše pa se razvija letos navadna paša, ki je tudi po suhih, peščenih planinah še dokaj ugodna. Naša dežela je proti drugim glede navadnih polj-kih pridelkov še na dobrem, ker se tu na vinograde in sadje ne oziramo. Naša žita so letos srednje dobro obročila, najslabeyši je oves. Koruza je kazala dobro, a je sedaj deloma pokončana po toči. Najugodnejše kaže pesa in zelje. Značilno je, da se na Primorskem ne seje več niti toliko lann, da bi ga uradni izkaz sploh omenil. Travniki in detelja pa kažejo ugodno. Po čeli Avstriji kakor seveda tudi pri nas je pa nujno potrebno toplo in suho vreme, drugače bo letošnje leto prav revno in medlo.

Gozdovi na svetu. Pred kratkim se je vršil v Parizu mednarodni kongres za gozdove, ki je izdal zanimivo statistiko o gozdovih na zemlji. Iz te statistike je posneti, da znaša celokupna površina gozdov celega sveta poldrugo milijardo hektarjev. Od tega števila pripade na Ameriko 646,752.200 hektarjev, na Evropo 314,468.500 hektarjev in na Avstralijo 94,430.000 hektarjev. Glede bogastva gozdov posameznih evropskih držav stoji na prvem

mestu Rusija s 196,000.000 hektarjev gozdov, zatem Francija z 9,000.000, potem pa slede Avstro-Ogrska, Prusija in Španija.

Bankovce po 100 kron, z datumom 2. januarja 1910, bo avstroogrška banka odtegnila iz prometa. Sedanje bankovce je v času do 31. maja 1915 predložiti pri glavnih zavodih ali pri podružnicah avstroogrške banke v izplačilo ali zamenjavo. Po preteku tega roka banka ne bo sedanjih bankovcev izplačala v gotovini, ampak jih bo do 31. maja 1921 le še vzela v zameno. Po 31. maju 1921 pa banka ni več zavezana, bankovcev z dne 2. januarja 1910 izplačati ali zamenjati.

Zlata pravila za odbornike, uradnike in poslovodje pri zadrugah.

1. Bodi v uradu vedno malo gluh; s tem boš prisilil občinstvo, da se bo jasno izražalo!
2. Za vse se dobe namestniki, samo za vračanje dolgov ne.
3. Delaj pridno statistike, brez teh boš težko zasledil napake. Nekateri se jih boje zaradi stroškov, drugi zaradi — rezultata.
4. Enkrat se vsakemu solnce smeje; to je priložnost, ki jo je treba porabiti.
5. Bodi stražnik v uradu, pa brez uniforme!
6. Dobrega mesta v začetku ne boš dobil, ustvariti si ga moraš sam.
7. Praksa je neprecenljiva. Nihče ti tudi ne bo izdal, koliko ga je že veljala.
8. Tvoji najboljši prijatelji bodo postali navadno največji dolžniki zadruga.
9. Leni plačniki se trudijo po lastnih trditvah do smrti, če jih zadruga opominja.
10. Obvestila se ne napišejo nikoli dovolj previdno, ker kar ima kdo črno na belem, lahko pošiljatelju brez skrbi pomoli pod nos.

Poročilo Gospodarske zveze v Ljubljani.

Umetna gnojila:

Rudninski superfosfat. Gospodarska zveza ima superfosfat vedno v zalogi in ga prodaja na drobno iz svojega skladišča po K 7— za 100 kg. Zadrugam priporočamo, da naročajo skupno v celih vagonih, ker s tem si prihranijo veliko izdatkov na voznini. Pri odjemu celega vagona ponudimo superfosfat s 14% v vodi razstopne fosforove kisline po K 6-70 za 100 kg franko vsaka postaja na Kranjskem.

Tomasova žlindra 18% stane K 7— franko naše skladišče, višje ali nižje odstotna 34 vi-

narjev dražje ali cenejše. Pri odjemu celega vagona se zaračuni 18% po K 5.70 franko kolodvor Trst.

Kalijeva sol stane 12.60 za 100 kg. Kdor gnoji z rudninskim superfosfatom ali tomasovo žlindro, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo, ki vsebuje 42% kalija ali pa s kajnitom, ki vsebuje 12—14% kalija. Samo ob sebi umevno priporočamo kalijevo sol, ki vsebuje trikrat toliko kalija kakor kajnit. Kajnit stane K 5.50 za za 100 kg.

Kostno moko prodaja Gospodarska zveza po K 10 za 100 kg.

Čilski solitar stane K 34.— za 100 kg franko postaja Ljubljana.

Amonijev sulfat stane K 38.— za 100 kg.

Krmila:

Tropine podzemskega oreha vsebujejo 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe, vsled česar jih zadržam, kakor tudi posameznim živalim, kot vspešno močno krmilo. Stanejo K 21.— za 100 kg; pri odjemu celega vagona dovolimo znaten popust.

Lanene tropine, ki so pri kranjskih živalim že splošno znane oddaja Zveza po K 22.— za 100 kg.

Klajno apno je potreben dodatek h krmi zlasti, kjer nimajo krmila dovolj rudninskih snovi v sebi. Klajno apno stane v pošiljkih od 5 kg do 50 kg po 24 vinarjev nad 50 kg po 22 vinarjev. Pri manjših pošiljkih se računajo zavoj in vozni list 20 vinarjev.

Koruzo ima Zveza vedno v zalogi. Ker pa ima napravljene velike sklepe od največjih dobaviteljev, svetuje se, da zadruga naročajo koruzo skupno vsaj en vagon. Na drobno prodaja koruzo po K 19.50 franko Ljubljana; pri naročilih v celih vagonih pa bode mogla dovoliti veliko popusta.

Vino. Gospodarska zveza ima v zalogi le pristna vina. Vino se bo odslej računilo po sledečih cenah:

Rudeči bizeljec K 62 za 100 l.

Beli bizeljec K 64 za 100 l.

Rebula zelo fina K 70 za 100 l.

Opolo (izvrstno dalmatinsko) K 70 za 100 l.

Istrijansko belo, lepo, čisto milega okusa K 56 za 100 l.

Stroji:

Skladišče za poljedelske stroje je sezidano in stroji so že razstavljeni. Na to skladišče prav posebno opozarjamo zadruga kakor tudi posamezne člane. Razstave se udeležijo največje avstrijske tovarne,

katere bodo imele celo leto svoje stroje razstavljene, tako da Zvezi ne bode treba priporočati strojev le na podlagi cenikov, ampak bode vsak lahko sam videl, kar si hoče naročiti. Zadruga prosimo, da naj tudi svojim članom priporočajo, da si naše skladišče ogledajo.

Za informacije o letini prosimo vse zadruga. Velike važnosti je za nas, da smo podučeni, kaka letina se obeta na raznih naših krajih. Prosimo obvestila, kako kaže letos krompir, fižol, žito, kak je bil pridelek na senu itd. Stroške za dopise drage volje Zveza povrne.

Nakupi.

Kmetovalce kakor tudi zadruga opozarjamo da najbolj zanesljive podatke o cenah poljskih pridelkov dobe pri Gospodarski zvezi. Zveza nakupuje vse poljske pridelke, vsled česar vabimo člane, da takoj priglase ktere pridelke in koliko morejo prodati. Zlasti pa prosimo da nam ponudijo:

Seno. Storili smo vse potrebne korake, da dobimo dobavo sena in slame za vojaščino. Res niso visoke cene, vendar potrebno je, da zadruga ništvo pokaže zmožnost zalagati vojaške potrebščine. Seno pričemo kupovati takoj, zato pa prosimo da nam zadruga tudi takoj javijo kolike množine so jim na razpolago.

Krompir smo že pričeli izvažati. Tudi v tem predmetu prosimo ponudb.

Žito vsake vrste kupuje v vsaki množini Gospodarska zveza. Prosimo tedaj ponudb od zadrug kakor tudi od posameznih kmetovalcev.

Zadružni pregled.

O slovenskem zadružništvu. „Internationale agrarökonomische Rundschau“ prinaša v junijevi številki t. l. razpravo dr. Otona Neudörfer-ja, tajnika Splošne zveze kmetijskih zadrug v Avstriji o slovenskem zadružništvu.

Po kratkem uvodu, v katerem povdarja p. satelj dva karakteristična znaka slovenskega zadružništva, namreč, da so na Slovenskem mestne šulee-deličevke in kmečke rajfajznovke združene v skupnih zadružnih zvezah, dočim imata na severu naše države povsod ti dve vrsti zadrug vsaka svojo zvezo, in, da se poslovanje posameznih zvez ne omejuje na določene kronovine, ampak zveze raztezajo svoj delokrog na vse slovenske dežele, slede kratke skice slovenskih zadružnih zvez, Zadružne zveze v Celju, Zadružne zveze v Ljubljani, Goriške zveze

gospodarskih zadrug in društev in Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani s statističnimi podatki za konec l. 1911 in deloma za l. 1912.

V zaključku pravi pisatelj: „Slovensko zadrugištvu v Avstriji se je nepričakovano naglo razvilo. Umljivo je, da je šel ta razvoj večkrat bolj v širino kot v globino. Zadnja leta gospodarske krize v južnih kronovinah so imela za posledico, da so se sem in tja pokazale jasno pri posameznih zadrugah napake v organizaciji in poslovanju, ki se jim pri tako hitrem razvoju ni bilo mogoče izogniti. Sedaj je menda kriza premagana in vse zveze delajo uspešno za poglobljenje in zboljšanje organizacije svojih članic“. Glavna naloga slovenskega zadrugištva bo po njegovem mnenju določitev in omejitev delokroga med posameznimi zvezami. Ko se to vprašanje reši, bo prišla za slovensko zadrugištvu nova doba napredka.

Spori in sebičnost v zadrugi. Velik križ je s spori, nasprotstvi in prepiri v zadrugah. Ravno delavnejši člani mislijo dostikrat, da se mora v vsakem boju cela zadruga postaviti na njihovo stran. Večkrat skuša celo eden ali drug izrabiti svoje stališče v zadrugi in ugled, ki ga uživa kot zadrugi delavec, da premaga svojega nasprotnika s pomočjo zadruge. To je huda pregreha zoper zadrugišno misel. Zadrugištvu ima med drugim tudi ta namen, da se kmečko ljudstvo nauči preko osebnih sporov, nasprotstev ali celo sovraštev složno delati za skupno stvar, za skupni gospodarski napredek. Seveda se ne sme misliti, da bi morala vladati v zadrugah taka edinstvo, da bi vsako stvar kar eden odločil in drugi prikimali. Zato je dal Bog vsakemu glavo in možgane, da sam misli in pregovor pravi, kolikor glav toliko misli. Zadrugar, ki se morda bolj briga za zadrugo kot drugi in morda tudi bolj razume zadrugištvu kakor drugi člani, ne sme biti razžaljen, če niso takoj pri vsaki stvari vsi njegovega mnenja, pa naj se mu zdi njegova misel še tako pametna. Skuša naj člane stvarno prepričati, da ima prav, če ne gre, naj se po pravilih postopa, vsaka osebna mržnja naj odpače in dotični član naj se tolaži, da mu bo prihodnost dala prav in, da bodo tudi tovariši sčasoma spoznali pametno misel in se je poprijeli. Nikakor pa se ne sme radi tega popustiti dela v zadrugi ali groziti z izstopom. To ni zadrugišno.

In ljuba sebičnost! Tudi ta se dobi dostikrat ravno pri najpridnejših in uglednejših zadrugarjih. Če kak navaden član ne izpolnjuje zadrugišnih dolžnosti, zahteva tak sebičnež, da se takoj strogo nastopa proti njemu, če sam ne izvrši vsega, kar

bi moral, se mu mora pa seveda vse odpustiti, drugače je zamera. Niti zaveda se ne, da zahteva na ta način dvojno mero v zadrugi. Pri drugih se mora izvršiti vse po pravilih, sam zase tirja vedno, da se mu gleda skozi prste, ker je ravno „on“, ali ker ima že toliko zaslug. To ni zadrugišni duh, to je sebičnost, glavna nasprotnica in sovražnica zadrugištva. Napovejmo ji boj najprej vsak pri sebi, če hočemo biti res pravi zadrugarji!

Pokojujnsko zavarovanje. Upravno sodišče je pred kratkim razsodilo, da samostojni podjetnik, ki opravlja del dneva kot uslužbenec postransko opravilo, ki bi samo na sebi utemeljevalo dolžnost pokojujnskega zavarovanja, ni dolžan zavarovati se za pokojujnsko. Predpogoj je samo, da gre res samo za potransko opravilo in, da so njegovi glavni dohodki za gospodarsko eksistenco od drugod. Ta razsodba je važna za mnoge člane pridobitnih in gospodarskih zadrug.

Vabilo na izredni občni zbor
**Kmetijskega društva v Šmartnem
pod Šmarno goro,**

registrovane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 7. septembra 1913 ob 3. uri popoldne
v Stari šoli v Šmartnem.

Dnevni red:

1. Prememba pravil.
2. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugišnikov.

Vabilo na redni občni zbor
**Prve žrebljarske in železo-obrtne zadruge
v Kropi in Kamnigoricí,**

registr. zadr. z om. zav.,
ki se bo vršil dne 13. septembra 1913 ob 2. uri popoldne
v zadrugišnih prostorih v Kropi.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Odobritev letnega računa in bilance in razbremenitev načelstva.
3. Sklepanje, kako se porabi čisti dobiček.
4. Določitev obrestne mere in odpovednih rokov za posojila članov.
5. Določanje pristopnine.
6. Nakup nepremakljivega imetja.
7. Volitev načelstva.
8. Volitev 2 članov nadzorstva.

K obilni udeležbi vabi člane Načelstvo.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se skliče čez 8 dni drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugišnikov.

Bilanca
Posojilnice in hranilnice
v Črnem vrhu,
reg. zadruga z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.	K
Posojila	207.296·86
Tekoči račun z Zvezo	10.909·—
Inventar premični	1.155·54
Inventar nepremični	26.141·35
Zaostale obresti posojil	3.465·84
Vrednost tiskovin	350·—
Vrednost kolekov	76·—
Delnica Union	500·—
Delež pri Zadružni zvezi	1.000·—
Delež pri Kmetij. društvu	4·—
Terjatev na gozdih	1.056·05
Terjatev na lesu	52·10
Zaostala najemina	32·40
Naložen denar	4.000·—
Gotovina 31. decembra 1912	8.628·62
Skupaj	264.667·76
Pasiva.	K
Deleži	438·—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	251.464·56
Predplačane obresti posojil	173·46
Predplačana najemina	75·74
Rezervni zaklad	11.968·99
Čisti dobiček	547·01
Skupaj	264.667·76
Denarni promet . . . . . K	292.819·02
Stanje članov začetkom l. 1912	233
Prirastlo	9
Odpadlo	23
Stanje koncem l. 1912	219

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Loškem potoku na Taboru,
reg. zadr. z neomejeno zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.	K
Posojila	318.162·69
Inventar premični	494·03
Zaostale obresti posojil	8.411·35
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000·—
Gotovina 31. decembra 1912	4.025·67
Skupaj	332.093·74
Pasiva.	K
Deleži	512·—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	312.131·16
Tekoči račun z Zvezo	4.272·—
Predplačane obresti posojil	928·38
Rezervni zaklad	12.089·73
Čisti dobiček	2.160·47
Skupaj	332.093·74
Denarni promet	245.004·67
Stanje članov začetkom l. 1912	353
Pristopilo	6
Izstopilo	3
Stanje koncem l. 1912	256

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
na Homeu,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.	K
Posojila	57.115·68
Tekoči račun z Zvezo	2.432·—
Inventar premični	286·96
Zaostale obresti posojil	148·16
Vrednost tiskovin	50·—
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000·—
Koleki	5·—
Poštna hranilnica	188·38
Tekoči račun s člani	11.004·25
Gotovina 31. decembra 1912	2.102·63
Skupaj	74.333·06
Pasiva.	K
Deleži	162·—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	72.699·16
Predplačane obresti posojil	101·13
Rezervni zaklad	612·54
Čisti dobiček	758·23
Skupaj	74.333·06
Denarni promet . . . . . K	212.403·51
Stanje članov začetkom l. 1912	69
Pristopilo	12
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1912	81

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
na Jesenicah,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.	K
Posojila	246.889·34
Tekoči račun z Zvezo	60.708·—
Inventar premični	98·37
Nepovrnjeni prehodni	30·75
Zaostale obresti posojil	4.239·96
Tekoči račun s člani	10.461·04
Delež pri Zadružni zvezi	1.000·—
Delež pri Ljud. pos. v Ljub.	4·—
Delež pri Unionu	1.000·—
Vloga	4.000·—
Začasna vloga	120·—
Gotovina 31. decembra 1912	4.751·62
Skupaj	333.303·08
Pasiva.	K
Deleži	1.030·—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	315.178·89
Predplačane obresti posojil	490·21
Začasna vloga	130·—
Obresti začasne vloge 1912	5·20
Rezervni zaklad	14.100·33
Čisti dobiček	2.368·45
Skupaj	333.303·08
Denarni promet	353.971·12
Stanje članov začetkom l. 1912	195
Pristopilo	16
Odpadlo	5
Stanje koncem l. 1912	206

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
pri Sv. Jurju ob juž. žel.
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.	K
Posojila	439.186·70
Tekoči račun z Zvezo	8.963·—
Inventar premični	1.203·12
Inventar nepremični	7.237·—
Zaostale obresti posojil	5.773·15
Vrednost tiskovin	234·—
Zaostala najemina	166·—
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000·—
Delež pri Zadružni tiskarni	1.000·—
Obresti od tega	304·28
Tekoči račun s člani	31.556·68
Naložen denar	113.827·29
Poštna hranilnica	239·83
Gotovina 31. decembra 1912	11.609·31
Skupaj	622.300·36
Pasiva.	K
Deleži	1.205·—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	605.389·19
Predplačane obresti posojil	2.737·78
Rezervni zaklad	11.398·82
Čisti dobiček	1.569·57
Skupaj	622.300·36
Denarni promet . . . . . K	904.750·07
Stanje članov začetkom l. 1912	387
Pristopilo	32
Odpadlo	16
Stanje koncem l. 1912	403

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Cerkljah pri Krškem,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.	K
Posojila	127.848·95
Inventar premični	144·—
Zaostale obresti posojil	506·35
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000·—
Gotovina 31. decembra 1912	3.632·96
Skupaj	133.132·26
Pasiva.	K
Deleži	646·—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	127.581·99
Tekoči račun z Zvezo	656·43
Rezervni zaklad	2.993·47
Čisti dobiček	869·46
Skupaj	133.132·26
Denarni promet . . . . . K	175.836·18
Stanje članov začetkom l. 1912	306
Pristopilo	19
Odpadlo	2
Stanje koncem l. 1912	323